

Pardayev Sherzod Mamasharipovich

O'zbekiston, O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali katta o'qituvchi

sherzodpardayev84@gmail.com

O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARINI ONLAYN NAZORAT QILISHDA GOOGLE FORMS NING IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ GOOGLE ФОРМ ДЛЯ ОНЛАЙН-МОНИТОРИНГА ЗНАНИЙ, НАВЫКОВ И НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ

USING THE OPPORTUNITIES OF GOOGLE FORMS FOR ONLINE MONITORING OF STUDENTS' KNOWLEDGE, SKILLS AND SKILLS

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini onlayn nazorat qilishda Google Forms ning imkoniyatlaridan foydalanish haqida fikr yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Internet xizmati, onlayn nazorat, Google Forms, test, kompyuter, bilimlarni baholash.*

***Аннотация:** В данной статье рассматривается использование Google Forms для онлайн-мониторинга знаний, навыков и умений учащихся.*

***Ключевые слова:** Интернет-сервис, онлайн-контроль, Google Формы, тест, компьютер, проверка знаний.*

***Abstract:** This article discusses the use of Google Forms for online monitoring of students' knowledge, skills, and abilities.*

***Keywords:** Internet service, online control, Google Forms, test, computer, knowledge assessment.*

O'quvchilarning bilimlari, malakalari va ko'nikmalarini nazorat qilish o'quv jarayonining muhim qismidir. Nazoratning maqsadi o'quvchilar tomonidan o'quv ashyolarni o'zlashtirishning sifatini aniqlash, o'z bilimlari va ko'nikmalarini tashxislash va tuzatish, shuningdek, o'qitish ishlariga mas'uliyatini oshirishdan iborat. O'quvchilarning bilimlarini nazorat qilish o'quv jarayonini takomillashtirish uchun katta imkoniyatlar ochadi, chunki o'quvchilarning kuchli va bilimga ega bo'lishlari uchun kurashishning samarali vositasi sifatida ularni faolroq o'rganish, ularning individual xususiyatlarini ochish imkoniyatini beradi.

O'quvchilar bilimini baholashning zamonaviy, shaffof va adolatli usularidan foydalanish ularning muayyan fan bo'yicha o'zlashtirishiga ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, "Informatika va axborot texnologiyalari" fani har qanday boshqa fanlar kabi, o'quvchilarni nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini nazoratdan o'tkazish orqali bilimini baholash mumkin. O'quvchilarning nazariy bilimlarini sinab ko'rishning

an'anaviy usullari sifatida: – og'zaki so'rash, yozma ishni tekshirish va testdan foydalanish mumkin; – amaliy bilim ko'nikmalarni baholash uchun amaliy mashg'ulotlardan foydalanish kifoya. "Informatika va axborot texnologiyalari" fani darslarida tez-tez yozma, musobaqalash loyihalari, didaktik o'yinlar kabi noan'anaviy nazorat shakllari qo'llaniladi. Kompyuterdan foydalanish o'quvchilarning faoliyati ustidan nazoratni sifat jihatidan o'zgartirish imkonini beradi, shuningdek, o'quv jarayonini boshqarishning moslashuvchanligini ta'minlaydi. Kompyuter barcha javoblarni tahlil etish imkonini beradi va ko'p hollarda o'quvchilar yo'l qo'ygan xatolarini to'g'rilay olmasdan, balki u keltirib chiqaradigan sababni bartaraf etishda yordam beradigan omillarini aniqlaydi.

Hozirgi kunda ko'pgina ta'lim muassasalari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning bilimlarini baholash uchun turli vositalardan keng foydalanmoqda. O'quvchilar bilimini aniqlash uchun bir necha xil nazorat shakllari mavjud. Bilimni nazorat qilishning eng ommalashgan shakli - o'quvchilarni talablarga muvofiq holda baholash talablarning har xilligini kamaytirish va o'qituvchining samaradorligini oshirishga imkon beradi. An'anaviy nazorat shakllari yetarli darajada tez emas va ularni amalga oshirish uchun ancha vaqt sarflanadi, shuning uchun bilimlarning yangi turlarini sinash zarurati mavjud.

Kompyuterda test qilish o'quvchilarning bilimlarini aniqlashning an'anaviy usullarini almashtirmaydi, balki ularni to'ldiradi, sarflash vaqtini sezilarli darajada qisqartirish, ilmiy yutuqlar bo'yicha ma'lumotlar bazalarini tuzishga imkon beradi, testdan so'ng natijalarni olishga imkon beradi. Test shaklida bilimlarni tekshirish o'quvchilar bilim darajasini baholash obyektivligini oshirishdan iborat. Agar guruhdagi o'quvchilarning bilimlarini sinovdan o'tkazish kursga muvofiq o'tkazilsa, uni o'rganishning to'liqligi ham butun guruh uchun ham, har bir o'quvchi uchun ham alohida aniqlanadi. Kompyuterda ishlashdan so'ng test natijalari o'quvchilarning bilim darajasi va umuman olganda o'quvchilar guruhining qiyosiy xususiyatlarini aniqlash uchun mos bo'lgan standart statistik ko'rsatkichlar to'plami shaklida taqdim etilgan.

Test sinovlarni shakllantirishda foydalaniladigan metodologik vazifalar asosida quyidagi asosiy toifalarga murojat qilish mumkin. To'g'ri javobni tanlash, ochiq shaklni o'rnatish, yozishmalar berish, to'g'ri ketma-ketlikni belgilash va sinchkovlik bilan qidirishni talab qiladigan vazifalarni belgilash yoki sodir etilgan xatoliklarni aniqlaydigan vazifalarni tanlash bilan axborot tabiatining vazifalaridan foydalanish tavsiya etiladi. Bilim va ko'nikmalarni baholash o'quvchilarning o'qishga ongli ravishda munosabatda bo'lish, ongli intizom, qiyinchiliklarni yengish, atrofdagilariga nisbatan talabchan bo'lishni o'rgatadi.

Umumta'lim maktablarida o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarini baholash, ularni o'quv darsliklarida berilgan materiallarni puxta o'rganib olishlariga va fanlarga qiziqishini orttiradi. O'quvchi va o'qituvchilarning bilimi va bajargan ishlaridagi kamchiliklari sezilishi natijasida mazkur kamchiliklarni bartaraf etish choralari belgilanadi. Aynan bu jarayonda o'quvchilar keng fikr yuritishga, o'quv materiallarini asoslashga, mulohaza yuritish va isbotlashni o'rganadilar. Bu bilan o'quvchi bilimidagi kamchiliklarni to'ldirishga, har bir masalaning asl mohiyatini anglashga, materiallarni tushunishga keng imkoniyat yaratiladi. O'quvchining o'qishga ishtiyoqi va nutqining o'sish darajasi o'rganiladi. Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchining faoliyati uyg'unligi ta'minlanadi. O'z bilimining boshqalar tomonidan haqqoniy va to'g'ri baholanishiga ishonch xosil qilgan o'quvchida ta'lim olishga bo'lgan qiziqish yanada ortadi.

Hozirda o'qituvchilar o'quvchilarning bilim darajasini baholashda kiyinchilik va muammoli vaziyatlarga duch kelmoqda, chunki ular eski usullardan foydalanadi. Ya'ni baholash oddiygina savol va javob tarzida olib borilishi o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini susaytirishga sabab bo'ladi. Baholash o'quvchida o'zlashtirish saviyasi necha foiz ekanligini ko'rsatib beradi. Nafaqat o'zlashtirganlik saviyasini, balki ta'lim oluvchilar ichida iqtidorli va qobiliyatli o'quvchilarni aniqlashda ham muhim omil sanaladi. Boshlang'ich sinfdan boshlab ta'lim sifatini va bilimni baholash bolaning intellektual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga asos bo'ladi. O'qituvchidan ham

tinimsiz izlanishni, yangi texnologiya va metodlardan foydalanishni chuqur o'zlashtirishni talab etadi.

Darhaqiqat, o'quvchilar bilimini baholashning an'anaviy tizimi bir qancha nuqsonlarga ega ekanligi sir emas. Shunday ekan, uni yanada takomillashtirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunda nafaqat ilg'or pedagogik mahoratga ega va baholash mezonlarini ham yaxshi o'zlashtirgan, balki kreativ fikrlay oladigan o'qituvchilarga ehtiyoj oshishi hech kimga sir emas. Bilim va ko'nikmalarni baholash natijasida darslikdagi materiallarning qaysi biri oson yoki qiyin o'zlashtirilishi aniq bo'ladi. O'quvchi o'z xohishiga monand darsga ijodiy tayyorgarlik ko'radi. Qaysi o'quv materiallari qoniqarliligi bilinadi.

O'quvchilarning darslikda ko'rsatilgan materiallarni tushunishi, anglashi, amalda qo'llay olishi va o'z bilimiga tanqidiy baho berish darajasi aniqlanadi. Nafakat o'quvchining, balki o'qituvchining ham kuchli va kuchsiz tomonlari, bilim salohiyati va kamchiliklari aniqlanadi.

Testlar ularning dars jarayonida o'qigan va intellektual imkoniyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilsa, yuqori samaradorlikka erishiladi. Ta'lim tizimida islohotlarni amalga oshirish jarayonida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini eng samarali metod va vositalar yordamida nazorat qilish hamda baholash muhim ahamiyatga ega. Baholash tizimi orqali o'quvchilarning fanlarni o'zlashtirishida bo'shliqlar hosil bo'lishining oldi olinadi. Jahon yoshlari bilan tengma-teng raqobatlasha oladigan, kuchli bilim va tafakkurga ega avlod shakllanadi.

Shuning uchun ham bugungi kunda maktab o'qituvchilari oldida o'quvchilarning fanlardan o'zlashtirgan bilim sifatini nazorat qilish va baholashning samarali mexanizmlarini aniqlash va qo'llash masalasi turibdi. Ma'lumki, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish ko'plab an'anaviy test shakllarini qo'llash orqali amalga oshirilishi mumkin. Ammo an'anaviy test shakllaridan tashqari, Internet resurslaridan foydalanish mumkin. Ana shunday Internet resurslaridan biri **Google Forms** dir.

Bugungi kunda test o'qvuchi (talaba) bilimni operativ baholashning eng samarali usuli hisoblanadi. Bundan tashqari, testlar, xususan, onlayn testlar so'rovlar, anketalar, ma'lum bir sohaning reytingini aniqlashda ham qulay vosita hisoblanib, natijalarning tezkorligi bilan boshqa baholash mezonlaridan ajralib turadi. **Google Classroom** ham kurs yaratuvchilarga mana shunday imkoniyatni taqdim etib, kursga test joylashtirishning bir necha xil variantlarini taqdim etadi. Ayniqsa, **Google Forms** yordamida yaratilgan testlar foydalanishdagi qulayligi jihatidan barcha jabhalarda keng qo'llanilib kelinmoqda. **Google Forms**dagi har bir shakl veb-sahifa bo'lib, unda anketa (anketa) yoki viktorina (quiz) joylashtirilgan – tanlovda bir yoki bir nechta ishtirokchilar qatnashadigan va savollarga javob beradigan tanlov hisoblanadi.

Google Forms bilan quyidagilarni amalga oshirish mumkin: turli tadbirlarda onlayn registratsiyadan o'tish; onlayn tadqiqot o'tkazish; fikrlarni jamlash; yozma kelishuvlar; ovoz berish; anketa so'rovnomalari va hokazo.

Google Forms quyidagi xususiyatlari bilan qulay nazorat vositasi bo'lib hisoblanadi:

Foydalanishdagi qulaylik. **Google Forms** bilan ishlash MS Word bilan ishlashdan ko'ra qiyinroq emas. Interfeysi qulay va tushunarli. Shaklni yuklab olish, mijozlarga yuborish va pochta orqali to'ldirilgan versiyani qabul qilish shart emas.

24/7 mavjudlik. Forma bulutli texnologiya asosida ishlaydi. **Google Forms**dagi shaklni internet mavjud bo'lgan qurilmalardan xohlagan paytda yuklab olishingiz mumkin.

Individual dizayn. Shakl (forma) uchun siz o'z dizayningizni yaratishingiz mumkin. **Google Forms** sizga bepul bo'lgan ko'p sonli shablonlarni tanlash yoki o'zingizning yuklashingiz mumkin bo'lgan imkoniyatni beradi.

Bepul. Xizmatning o'zi bepul. Agar siz to'satdan qo'shimcha plaginlarning kengaytirilgan versiyasiga ehtiyoj sezsangiz, to'lov qilishingiz kerak bo'ladi.

Mobillik. *Google Forms* mobil qurilmalarda ishlaydi. Siz to‘liq funksional xususiyatlarga ega bo‘lgan smartfonlar yordamida shakllarni telefoningiz va planshetingizda yaratishingiz, ko‘rishingiz, tahrirlashingiz va yuborishingiz mumkin.

Tushunarliklik. *Google Forms* javoblar bo‘yicha statistik ma’lumotlarni to‘playdi va professional ravishda rasmiylashtiradi. Olingan ma’lumotlarni qo‘shimcha ravishda qayta ishlashingiz shart emas, darhol natijalarni tahlil qilishni boshlashingiz mumkin.

Javoblar statistikasini diagramma shaklida, to‘g‘ridan-to‘g‘ri shaklda va respondentlarning javoblarini avtomatik ravishda yaratilgan Google elektron jadvalidan topishingiz mumkin. *Google Forms*dan foydalanib, siz test yaratishingiz, uni kurs ishtirokchilariga yuborishingiz va javoblarni baholashingiz mumkin. Test natijalari to‘g‘ri javoblar soniga qarab avtomatik ravishda hisoblanadi. Google Forms yordamida yaratish mumkin bo‘lgan test savollari turlari: Bitta javobli; Ikki va undan ortiq javobli; Ochiladigan ro‘yxat; Matn (qator).

*Google Forms*dagi quyidagi turdagi savollarni yaratish imkonini beradi: Qisqa matn (respondentdan qisqa javob kiritish so‘raladi); uzun matn (respondent batafsil javobni kiritadi); ko‘pchilikdan biri (respondent bir nechta javob variantini tanlashi kerak); ko‘pchilikdan bir nechta (respondent bir nechta javob variantini tanlashi mumkin); ochiladigan ro‘yxat (respondent bitta variantni tanlaydi ochiladigan menyu); shkala (respondent raqamli shkala yordamida baholashi kerak, masalan, 0 dan 10 gacha); respondent ustunlar va satrlardan tashkil topgan to‘rning aniq nuqtalarini tanlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 25 yanvardagi “Umumiy o‘rta, o‘rta maxsus va kasb-hunar ta’limi tizimini tubdan takomillashtirish chora- tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5313-son Farmoni.
2. Yuldoshev I.A. O‘quvchilar mustaqil ta’limini tashkil etishda mobil texnologi- yalardan foydalanish // “Zamonaviy ta’lim” jurnali. – Toshkent, 2017. - № 12. - 65-70 b.
3. Pardayev Sh.M. Talabalarning uslubiy ko‘nikmalarini shakllantirishda axborot texnologiyalarining o‘rni.// Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filialida “Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-texnik anjuman 2023-yil13-oktyabr. 215-217 b
4. Pardayev Sh.M. Qarshiyev A.A. Globallashuv jarayonida Ta’lim sifatini ta’minlash va uning o‘ziga zos xususiyatlari.// “Internauka” “Интернаука” Научный журнал Часть 2. г Москва 2019 г ст 63-66 с.

5. Pardayev Sh. Qurbonova Sh Sindarov S Omonov A. An Integrated Approach To Information Technology Training In Non-Specialised Education. // International Journal of Aquatic Science 3-serial Number 3Spring 2021 september 813-819b

6. Pardayev Sh. Use of pedagogical information and communication technologies in effective organization of the educational process.// Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal Том 6 № 2 (2023) Pages: 170-173.